

Бібл.  
№ 5.869

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

# ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ  
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

РІК ВИДАННЯ 10-й

№ 3—4

БЕРЕЗЕНЬ — КВІТЕНЬ

---

ДЕРЖАВНЕ ПЛАНОВЕ В-ВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“  
ПРИ ДЕРЖПЛЯНІ УСРР  
Харків—1933



Бібліографічний опис цього  
видання вміщено в „Літопису  
Українського Друку“, „Картко-  
вому репертуарі“ та інших по-  
казниках Української Книжко-  
вої Палати.

---

Здано на виробництво 4/III-33 р. Підписано до друку 25/III-33 р.  
Кількість знаків у техн. арк. 50.000. Папір 172×110. Тираж 2000  
Харків, Друкарня „Інвалід-Друкар“ з. № 641. Головліт № 112—2-III-33 р.



Й. Сталін

## Промова на першому всесоюзному з'їзді колгоспників-ударників 19 лютого 1933 р.

### І. Шлях колгоспів—єдино правильний шлях

Перше питання—чи правильний той шлях, на який стало колгоспне селянство, чи правильний колгоспний шлях, питання це не пусте. Ви, ударники колгоспів, мабуть не сумніваєтесь у тому, що колгоспи стоять на правильному шляху. Можливо тому, що це питання здається вам зайвим, але не всі селяни думають так як ви. Серед селян є ще немало таких людей, в тім числі серед колгоспників, які сумніваються у правильності колгоспного шляху. І в цьому немає нічого дивного. Справді, сотні років люди жили по-старому, ішли по старому шляху, гнули спину перед куркулем та поміщиком, перед лихварем та спекулянтом. Не можна сказати, щоб цей старий, капіталістичний шлях хвалили селяни. Але він, цей старий шлях, був шлях проторений, звичний і ніхто ще не довів на ділі, що можна жити якось по-іншому, по-кращому. Тим більше, що в усіх буржуазних країнах усе ще живуть люди по-старому... І раптом вриваються в це старе болотяне життя більшовики, вриваються, як буря, і говорять: пора кинути старий шлях, пора почати жити по-новому, по-колгоспному, пора почати жити не так, як живуть усі в буржуазних країнах, а по-новому, по-артільному. А що це за нове життя, хто його знає, як би воно не вийшло гірше старого життя. В усякому разі новий шлях—не звичайний, шлях не проторений і не зовсім ще дізнаний. Чи не краще лишитися при старому шляху? Чи не краще почекати з переходом на новий, колгоспний шлях? Чи варто ризикувати?

Ось які сумніви розбирають нині одну частину трудового селянства.

Чи повинні ми розвіяти ці сумніви?

Чи повинні ми виставити їх, ці самі, сумніви, на світ божий і показати, чого вони варті?

Ясно, що повинні.

Значить, питання, поставлене вище, не можна назвати пустим питанням.

Отже, чи правильний той шлях, на який стало колгоспне селянство.

Деякі товариші думають, що перехід на новий шлях, на шлях колгоспів почався у нас три роки тому. Це вірно лише почасти. Звісно, масове будівництво колгоспів почалося у нас три роки тому. Перехід цей відзначився, як відомо, розгромом куркульні і рухом мільйонних мас бідноти та середняків у сторону колгоспів. Все це



вірно. Але для того, щоб почати цей масовий перехід до колгоспів, треба було мати в руках деякі попередні умови, без чого, загалом говорячи, неможливий масовий колгоспний рух. Треба було, насамперед, мати радянську владу, яка допомагала і продовжує допомагати селянам стати на шлях колгоспів. Треба було, подруге, вигнати поміщиків і капіталістів, відібрати у них заводи і землі й оголосити їх власністю народу. Треба було, потрете, приборкати куркульство і відібрати у нього машини і трактори. Треба було, почетверте, оголосити, що машинами і тракторами можуть користуватися тільки об'єднані в колгоспи бідняки і середняки. Треба було, нарешті, індустріялізувати країну, поставити нову тракторну промисловість, збудувати нові заводи сільськогосподарського машинобудування для того, щоб постачати удосталь трактори і машини колгоспному селянству. Без цих попередніх умов нема чого було і думати про масовий перехід на шлях колгоспів, розпочатий три роки тому.

Отож, для того, щоб перейти на шлях колгоспів, треба було насамперед проробити Жовтневу революцію, скинути капіталістів і поміщиків, відібрати у них землю і заводи і поставити нову промисловість.

Від Жовтневої революції і почався перехід на новий шлях, на шлях колгоспів. Він розгорнувся з новою силою тільки років три тому, бо тільки на цей час позначилися на всю широчінь господарські наслідки Жовтневої революції, і тільки на цей час пощастило просунути вперед індустріялізацію країни. Історія народів знає не мало революцій. Вони відзначаються від Жовтневої революції тим, що всі вони були однобічними революціями. Змінювалася одна форма експлуатації трудящих на вищу форму експлуатації, але сама експлуатація залишилася.

Змінювали одних експлуататорів і гнобителів інші, але самі експлуататори і гнобителі залишилися. Тільки Жовтнева революція поставила собі за мету знищити всяку експлуатацію і ліквідувати всіх і всяких експлуататорів та гнобителів.

Революція рабів зліквідувала рабовласників і скасувала рабовласницьку форму експлуатації трудящих. Але замість них вона поставила кріпосників та кріпацьку форму експлуатації трудящих. Одні експлуататори змінилися іншими експлуататорами. За рабства „закон“ дозволяв рабовласникам убивати рабів. За кріпацьких порядків „закон“ дозволяв кріпосникам „тільки“ продавати кріпаків.

Революція кріпацьких селян зліквідувала кріпосників і скасувала кріпачницьку форму експлуатації. Але вона поставила замість них капіталістів та поміщиків, капіталістичну і поміщицьку форму експлуатації трудящих. Одні експлуататори змінилися іншими експлуататорами. За кріпацьких порядків „закон“ дозволяв продавати кріпаків. За капіталістичних порядків „закон“ дозволяв „тільки“ засуджувати трудящих на безробіття та зубожіння, на розоріння і голодну смерть.

Тільки наша радянська революція, тільки наша Жовтнева революція поставила питання так, щоб не змінювати одних експлуататорів на інших, не змінювати одну форму експлуатації на іншу,—а викоринити всяку експлуатацію, викоринити всіх і всяких експлуататорів, всіх і всяких багатіїв та гнобителів, і старих і нових. (Тривалі оплески).

Ось чому Жовтнева революція є попередня умова і необхідний засновок для переходу селян на новий, колгоспний шлях.



Чи правильно зробили селяни, підтримавши Жовтневу революцію? Так, вони зробили правильно. Вони зробили правильно, бо Жовтнева революція допомогла їм змахнути з плеч поміщиків і капіталістів, лихварів і куркулів, купців і спекулянтів.

Та це тільки одна сторона питання. Прогнати гнобителів, прогнати поміщиків і капіталістів, приборкати куркулів і спекулянтів — це дуже добре. Але цього мало. Для того, щоб остаточно звільнитися від старих пут, для цього недосить самого лише розгрому експлуататорів. Для цього треба ще побудувати нове життя, побудувати таке життя, яке б давало змогу трудящому селянинові поліпшувати своє матеріальне і культурне становище і підніматися вгору день-у-день, рік-у-рік. Для цього треба поставити новий лад на селі, колгоспний лад. В цьому друга сторона питання.

Чим відрізняється старий лад від нового, колгоспного ладу?

За старого ладу селяни працювали поодиноці, працювали старими дідівськими способами, старими знаряддями праці, працювали на поміщиків та капіталістів, на куркулів та спекулянтів, працювали, живучи впроголодь і збагачуючи інших. За нового, колгоспного ладу, селяни працюють спільно, артільно, працюють за допомогою нових знарядь—тракторів та сільгоспмашин, працюють на себе і на свої колгоспи, живуть без капіталістів і поміщиків, без куркулів і спекулянтів, працюють для того, щоб день-у-день поліпшувати своє матеріальне і культурне становище.

Там, за старого ладу, уряд буржуазний і підтримує він багатіїв проти трудящих селян. Тут, за нового колгоспного ладу, уряд робітничо-селянський і підтримує він робітників та селян проти всіх і всяких багатіїв. Старий лад веде до капіталізму. Новий лад—до соціалізму. Ось вам два шляхи, шлях капіталістичний і шлях соціалістичний, шлях вперед—до соціалізму—і шлях назад—до капіталізму. Є люди, які гадають, що можна стати на якийсь-то третій шлях. Особливо охоче хапаються за цей нікому невідомий третій шлях дехто з товаришів, що вагаються, не цілком ще певні правильності колгоспного шляху. Вони хочуть, щоб ми повернулися до старого ладу, повернулися до одноосібного господарства, але без капіталістів і поміщиків. Вони хочуть при цьому, щоб ми допустили „тільки“ куркулів та інших дрібних капіталістів, як законне явище нашого господарського ладу. Насправді це не третій шлях, а другий—шлях до капіталізму. Бо—що значить повернутися до одноосібного господарства і відновити куркульство? Це значить відновити куркульську кабалу, відновити експлуатацію селянства куркульством і дати куркулеві владу. Але чи можна відновити куркульство і зберегти разом з тим радянську владу? Ні, не можна. Відновлення куркульства має призвести до утворення куркульської влади і до ліквідації радянської влади,—значить, воно має призвести до утворення буржуазного уряду, а утворення буржуазного уряду має і собі призвести до відновлення поміщиків і капіталістів, до відновлення капіталізму. Так званий третій шлях є справді шлях другий, шлях повороту до капіталізму. Ось запитайте селян,—чи хочуть вони відновити куркульську кабалу, повернутися до капіталізму, ліквідувати радянську владу і відновити владу поміщиків і капіталістів? Ось спитайте їх, і ви дізнаєтесь, який шлях вважає більшість трудящих селян за єдино правильний путь.

Значить є тільки два шляхи: або вперед, вгору до нового, колгоспного ладу, або назад, підгору, до старого, куркульсько-капіталістичного ладу. Третього шляху немає. Трудове селянство зробило



правильно, відкинувши шлях капіталістичний і ставши на шлях колгоспного будівництва.

Говорять, що шлях колгоспів є правильний шлях, але він важкий. Це вірно тільки почасти. Звісно, труднощі є на цьому шляху. Добре життя дурно не дається. Але справа в тому, що головні труднощі вже перейдені, а ті труднощі, що стоять перед вами, не варті навіть того, щоб серйозно говорити про них. В усякому разі, як порівняти з тими труднощами, що їх пережили робітники років 10 — 15 тому, ваші нинішні труднощі, товариші колгоспники, здаються дитячою іграшкою. Ваші промовці виступали тут і похваляли рообітників Ленінграду, Москви, Харкова, Донбасу. Вони говорили, що у них, у робітників, є досягнення, а у вас, колгоспників, далеко менше досягнень. Мені здається, що в промовах ваших промовців проглядала навіть певна товариська заздрість, мовляв, як би це було добре, коли б у нас, у селян-колгоспників, були такі самі досягнення, як у вас, у робітників Ленінграду, Москви, Донбасу, Харкова... Все це добре. А чи знаєте ви, чого коштували ці досягнення робітникам Ленінграду і Москви, які нестатки пережили вони для того, щоб домогтися, нарешті, цих досягнень?

Я міг би вам розповісти деякі факти з життя робітників 1918 р., коли цілими тижнями не видавали робітникам ані шматка хліба, не кажучи вже про м'ясо та інші продукти харчування. За кращий час вважалися тоді ті дні, коли щастило видавати робітникам Ленінграду і Москви по осьмушці фунту чорного хліба та й то наполовину з макухою. І це тривало не місяць і не півроку, а цілих 2 роки. Але робітники терпіли і не журилися, бо вони знали, що прийдуть кращі часи і вони доможуться вирішальних успіхів. І що ж, ви бачите, що робітники не помилились. Ось порівняйте ваші труднощі і нестатки з труднощами і нестатками, що їх пережили робітники, і ви побачите, що про них не варто навіть серйозно говорити.

Що треба для того, щоб посунути далі колгоспний рух і розгорнути на всю широчінь колгоспне будівництво?

Для цього потрібно буде передусім, щоб колгоспи мали цілком забезпечену і придатну для обробітку землю. Чи маєте ви її? Так, маєте. Відомо, що всі кращі землі передано колгоспам і закріплено за ними міцно. Значить, колгоспники можуть обробляти і поліпшувати цю землю уволю, не боячись, що вона піде від них до чужих рук.

Для цього треба, подруге, щоб колгоспники могли користатися тракторами і машинами. Чи маєте ви їх? Так, маєте. Всім відомо, що наші тракторні заводи і заводи сільгоспмашинобудування працюють насамперед і головню на колгоспи, постачаючи їм все сучасне знаряддя.

Для цього треба, нарешті, щоб уряд підтримував якомога колгоспних селян і людьми, і фінансами і не давав вишкребкам ворожих клас розкладати колгоспи. Чи маєте ви такий уряд? Так, маєте. Він зветься робітничо-селянський уряд. Назовіть мені країну, де б уряд підтримував не капіталістів і поміщиків, не куркулів та інших багатіїв, а трудящих селян. На світі немає і не було такої країни. Тільки у нас, у радянській країні, існує уряд, який стоїть горою за робітників і селян-колгоспників, за всіх трудящих міста й села, проти всіх багатіїв та експлуататорів. (Тривалі оплески).

Значить, у вас є все для того, щоб розгорнути колгоспне будівництво й домогтися цілковитого звільнення від старих пут.



Від вас потрібне тільки одне: працювати чесно, ділити колгоспні прибутки за працю, берегти колгоспне добро, берегти трактори й машини, встановити добрий догляд коня, виконувати завдання вашої робітничо-селянської держави, зміцнювати колгоспи і виганяти геть з колгоспів куркулів та підкуркульників, що пролізли туди.

Ви, мабуть, згодні з мною, що подолати ці труднощі, тобто працювати чесно і берегти колгоспне добро, не так уже важко. Тим більше, що робота йде тепер у вас не на багатіїв і не на експлуататорів, а на себе, на свої власні колгоспи.

Ви бачите, що колгоспний шлях, шлях соціалізму, є єдино правильний шлях для трудящих селян.

## **2. Наше найближче завдання—зробити всіх колгоспників заможними**

Друге питання чого ми домоглися на новому шляху, на нашому колгоспному шляху і чого ми думаємо домогтися найближчих двох-трьох років.

Соціалізм справа добра. Щасливе соціалістичне життя справа, безперечно, добра. Але все це справа майбутнього. Головне питання тепер не в тому, чого ми доможемося в майбутньому. Головне питання в тому, чого ми вже домоглися тепер.

Селянство стало на колгоспний шлях. Це дуже добре. Але чого воно домоглося на цьому шляху?

Чого ми домоглися відчутно, йдучи колгоспним шляхом? Ми домоглися того, що допомогли мільйонним масам бідняків увійти в колгоспи. Ми домоглися того, що, увійшовши до колгоспів і користаючись там з кращої землі і кращих знарядь виробництва, мільйонні маси бідняків піднялися до рівня середняків. Ми домоглися того, що мільйонні маси бідняків, які жили раніше впроголодь, стали тепер у колгоспах середняками, стали людьми забезпеченими. Ми домоглися того, що підірвали розшарування селян на бідняків і куркулів, розбили куркулів і допомогли біднякам стати господарями своєї праці всередині колгоспів, стати середняками.

Як стояла справа до розгортання колгоспного будівництва років чотири тому?

Багатіли і йшли вгору куркулі, зубожувались і роззорялись бідняки, потрапляючи в кабалу до куркулів, дерлися вгору до куркулів середняки і кожного разу зривалися вниз, поповнюючи лави бідняків на втіху куркулів. Не важко догадатися, що від усього цього розгартіюшу вигравали лише куркулі, та може хто-небудь з заможних. На кожні 100 дворів на селі можна було налічити 4—5 куркульських дворів, 8 або 10 заможних дворів, 45—50 середняцьких дворів, 35 бідняцьких. Значить, найменше 35% усіх селянських дворів становили бідняки, змушені нести ярмо куркульської кабали. Я вже не говорю про малосилі верстви середняків, що становили більше половини середняцького селянства, які мало чим відрізнялися своїм становищем від бідняків і перебували у прямій залежності від куркулів.

Розгорнувши колгоспне будівництво, ми домоглися того, що знищили цей розгартіюш та несправедливість, розбили куркульську кабалу, всю цю масу залучили до колгоспів, дали їм там забезпечене існування і підняли їх до рівня середняків, що можуть користатися з колгоспної землі, з пільг на користь колгоспів, з тракторів, сільськогосподарських машин.

А що це значить? Це значить, що не менш 20 мільйонів селянської людності, не менше 20 мільйонів бідняків врятували від злиднів



та розоріння, врятували від куркульської кабали і перетворили завдяки колгоспам на забезпечених людей.

Це велике досягнення, товариші. Це таке досягнення, якого не знав ще світ і якого не досягла ще жодна держава в світі.

Ось вам практичні, відчутні наслідки колгоспного будівництва, наслідки того, що селянство стало на шлях колгоспів.

Але це тільки перший наш крок, перше наше досягнення на шляху колгоспного будівництва.

Було б неправильно думати, що ми повинні зупинитися на цьому першому кроці, на цьому першому досягненні. Ні, товариші, ми не можемо зупинитися на цьому досягненні. Щоб рушити далі і остаточно зміцнити колгоспи, ми мусимо зробити другий крок, ми повинні домогтися нового досягнення.

В чому полягає цей другий крок?

Він полягає в тому, щоб підняти колгоспників і колишніх бідняків і колишніх середняків ще вище. Він полягає в тому, щоб зробити всіх колгоспників заможними. Так, товариші, заможними. (Тривалі оплески).

Ми домоглися того, що піднесли завдяки колгоспам, бідняків до рівня середняків. Це дуже добре. Але цього мало. Ми повинні тепер домогтися того, щоб зробити ще один крок вперед і допомогти всім колгоспникам,—і колишнім біднякам, і колишнім середнякам,—піднятися до рівня заможних. Цього можна домогтися і цього ми повинні домогтися за всяку ціну. (Тривалі оплески). У нас тепер все для того, щоб домогтися цієї нашої мети. Наші машини і трактори використовують тепер погано. Землю нашу обробляють поганенько. Треба тільки поліпшити використання машин і тракторів, треба тільки поліпшити обробіток землі і ми доб'ємося того, що збільшимо кількість наших продуктів удвоє, втриє. А цього цілком досить для того, щоб зробити всіх колгоспників заможними трудівниками колгоспних ланів.

Раніше як стояла справа з заможними? Для того, щоб стати заможним, треба було утиски робити своїм сусідам, треба було поексплуатувати їх, продавати їм дорожче, купувати в них дешевше, найняти декого з наймитів, поексплуатувати їх досить, збити капіталець і, зміцнивши, пролізти потім у куркулі. Цим, власне, і пояснюється, що заможні викликали раніш, за одноосібного господарства, недовір'я і ненависть бідняків і середняків. Тепер справа стоїть інакше. Тепер умови інші. Для того, щоб стати колгоспникам заможними, тепер зовсім не треба робити утиски чи експлуатувати своїх сусід. Та й не легко тепер експлуатувати будь-кого, бо приватної власності на землю чи оренди не має у нас більше, машини і трактори належать державі, а люди, що володіють капіталом, не в моді тепер у колгоспах. Була така мода та поплила вона навіки. Щоб стати колгоспникам заможними, для цього треба тільки одне—працювати в колгоспі чесно, правильно використовувати трактори і машини, правильно використовувати робочу худобу, правильно обробляти землю, берегти колгоспну власність. Іноді говорять: коли соціалізм—на віщо ще працювати? Працювали раніше, працюємо тепер,—чи не час перестати працювати? Такі слова у корені неправильні, товариші. Це філософія ледарів, а не чесних працівників. Соціалізм зовсім не заперечує працю. Навпаки соціалізм будується на праці. Соціалізм і праця невід'ємні один від одного. Ленін, наш великий учитель, говорив: „Хто не працює, той не їсть“. Що це значить, проти кого спрямовані слова Леніна? Проти експлуататорів, проти тих, що самі не працю



ють, а примушують працювати інших і збагачуються коштом інших. А ще проти кого? Проти тих, що самі ледарюють і хочуть коштом других пожитися. Соціалізм вимагає не ледарювання, а того, щоб усі люди працювали чесно, працювали не на інших, не на багатіїв та експлуататорів, а на себе на суспільство. І коли ми не працюватимемо чесно, працюватимемо на себе, на свої колгоспи,—то ми доможемося того, що за якінебудь два роки піднімемо всіх колгоспників, і колишніх бідняків, і колишніх середняків, до рівня заможних, до рівня людей, що користаються з достачі продуктів і ведуть цілком культурне життя.

В цьому тепер наше найближче завдання. Цього ми можемо домогтися і цього ми повинні домогтися будь-що. (Тривалі оплески).

### 3. Окремі зауваження

А тепер дозвольте перейти до деяких окремих зауважень.

Насамперед про наших партійців на селі. Серед вас є партійці але ще більше безпартійних. Це дуже добре, що безпартійних зібралось на з'їзді більше, ніж партійних, бо саме безпартійних треба, насамперед, залучати до нашої справи. Є комуністи, які підходять до безпартійних колгоспників по-більшовицькому. Але є й такі, що чваняться своєю партійністю і не підпускають близько безпартійних. Це погано і шкідливо. Сила більшовиків, сила комуністів у тому, що вони вміють оточувати нашу партію мільйонами безпартійного активу. Ми, більшовики, не мали б таких успіхів, які маємо тепер, коли б не вміли завоювати на сторону партії довір'я мільйонів безпартійних робітників і селян. А що для цього потрібно? Для цього потрібно, щоб партійні не відгороджувалися від безпартійних, щоб партійні не замикалися в свою партійну шкаралупу, щоб вони не чванилися своєю партійністю, а прислухалися до голосу безпартійних, щоб вони не тільки учили безпартійних, а й вчилися у них.

Не слід забувати, що партійні не падають з неба. Слід пам'ятати, що всі партійні самі були колись безпартійними. Сьогодні він безпартійний, а завтра стане партійним. Чим же, власне, тут чванитися? Серед нас, старих більшовиків, знайдеться немало людей, які працюють у партії років 20—30. Адже ми самі були колись теж безпартійними. Що було б з нами, коли б років 20—30 тому стали поневіряти нами тодішні партійці і не стали підпускати до партії? Можливо, що ми були б тоді віддалені від партії на багато років. Та аджеж ми, старі більшовики,—не останні люди, товариші. (Веселе пожвавлення, тривалі оплески). Ось чому наші партійці, нинішні молоді партійці, що інколи задирають ніс перед безпартійними, повинні пам'ятати все це, повинні пам'ятати, що не чванливість, а скромність прикрашує більшовика.

Тепер кілька слів про жінок, про колгоспниць. Жіноче питання в колгоспах—велике питання, товариші. Я знаю, що багато з вас недооцінюють жінок і навіть сміються з них. Але це помилка, товариші, серйозна помилка. Справа тут не тільки в тому, що жінки становлять половину людності. Справа, передусім, у тому, що колгоспний рух висунув на керівні пости цілий ряд чудових і здібних жінок. Погляньте на з'їзд, на його склад,—і ви побачите, що жінки давно вже просунулись з відсталих до передових. Жінки в колгоспах—велика сила. Держати цю силу під спудом, значить допустити злочин. Наш обов'язок є в тому, щоб висувати вперед жінку в колгоспах і пустити цю силу в діло.



Звісно, у радянської влади було недавнього минулого маленьке непорозуміння з колгоспниками. Справа йшла про корову. Але тепер справу з коровою полагоджено і непорозуміння випало (Тривалі оплески). Ми домоглися того, що більшість колгоспників уже мають по корові на двір, мине ще рік-два і ви не знайдете жодного колгоспника, який не мав би своєї корови. Вже ми, більшовики, постаємо, щоб усі колгоспники мали у нас по корові. (Тривалі оплески). Щодо самих колгоспниць, то вони повинні пам'ятати про силу і значення колгоспів для жінок, повинні пам'ятати, що тільки в колгоспі мають вони можливість стати на рівну ногу з чоловіком. Без колгоспів—нерівність, в колгоспах—рівність прав. Хай пам'ятають про це товаришки колгоспниці і хай зберігають колгоспний лад, як зіницю ока. (Тривалі оплески).

Два слова про комсомольців і комсомолок у колгоспах. Молодь—наше майбутнє, наша надія, товариші. Молодь має змінити нас, стариків. Вона повинна донести наш прапор до переможного кінця. Серед селян є чимало стариків, обтяжених старим вантажем, обтяжених звичками і спогадами про старе життя. Зрозуміло, що їм не завжди вдається встигати за партією, за радянською владою. Не те наша молодь. Вона вільна від старого вантажу і вона найлегше засвоює ленінські заповіді. Саме через те, що молодь найлегше засвоює ленінські заповіді, саме через це вона закликає вести вперед, тих, що відстають і вагаються. Правда, у неї не вистачає знання. Але знання—справа наживна. Сьогодні їх немає, завтра вони будуть. Отже, завдання полягає в тому, щоб учитися і ще раз учитися лєнінізму. Товариші комсомольці і комсомолки! Вчіться більшовизму і ведіть уперед тих, що вагаються!

Базікайте менше, працюйте більше, і справа у вас вийде напевно. (Оплески).

Кілька слів про одноосібників. Про одноосібників тут мало говорили. Та це ще не значить, що їх немає більше на світі. Ні, не значить. Одноосібники є і їх не можна скидати з рахівниць, бо вони є наші завтрашні колгоспники. Я знаю, що одна частина одноосібників розбешилась остаточно і вдарилась у спекуляцію. Цим, мабуть, пояснюється, що наші колгоспники приймають одноосібників до складу колгоспів з великим розбором, а іноді і зовсім не приймають їх. Це, звісно, правильно, і заперечень тут не може бути. Але є друга, більша частина одноосібників, що на спекуляцію не пішла і добуває свій хліб чесною працею. Ці одноосібники може не від того були б, щоб ввійти до колгоспу. Але їм перешкоджають, з одного боку, їх вагання щодо правильності колгоспного шляху, а з другого—та запеклість, що є тепер серед колгоспників проти одноосібників. Звісно, треба зрозуміти колгоспників і ввійти в їх становище. За ці роки вони натерпілися чимало образ і глузувань від одноосібників. Але образи і глузування не повинні мати тут вирішального значення. Поганий той керівник, що не вміє забувати образ і що свої почуття ставить вище за інтереси колгоспної справи. Коли ви хочете бути керівниками, ви повинні вміти забувати про образи, що їх завдали вам окремі одноосібники. Два роки тому я одержав листа з Волги від однієї селянки—вдови. Вона скаржилася, що їй не хочуть прийняти до колгоспу, і вимагала від мене підтримки. Я запитав колгосп. З колгоспу мені відповіли, що вони не можуть її прийняти до колгоспу, бо вона образила колгоспні збори. В чому ж справа? Та в тому, що на зборах селян, де колгоспники закликали одноосібників вступити до колгоспу, ця сама вдова у відповідь на



заклик, підняла, виявляється, пелену і сказала: „Нате, одержуйте колгосп“. (Веселе пожвавлення, сміх). Безперечно, що вона зробила неправильно і образила збори. Але чи можна відмовити їй в прийомі до колгоспу, коли вона через рік широко покаялася і визнала свою помилку?

Я думаю, що не можна їй відмовляти. Я так і написав колгоспові. Вдову прийняли до колгоспу, і що ж? Виявилось, що вона працює тепер у колгоспі не в останніх, а в перших лавах (Оплески). От вам ще один приклад, який говорить про те, що керівники, якщо вони хочуть лишитися справжніми керівниками, повинні вміти забувати кривди, якщо цього вимагають інтереси справи. Теж саме треба сказати про одноосібників взагалі. Я не проти того, щоб приймали до колгоспів з розбором. Але я проти того, щоб закривали шлях до колгоспів всім одноосібникам.

Нарешті, кілька-слів про лист безенчуцьких колгоспників.

Листа цього надруковано і ви його мабуть читали. Лист безперечно добрий. Він свідчить про те, що серед наших колгоспників є немало досвідчених і свідомих організаторів і агітаторів колгоспної справи, які є гордою нашою країни. Але в листі є одне неправильне місце, з яким ніяк не можна згодитися. Справа в тому, що безенчуцькі товариші малюють свою працю у колгоспі, як працю скромну і майже незначну, а працю промовців і вождів, що говорять інколи триаршинні промови,—працею великою і творчою. Чи можна погодитися з цим? Ні, товариші, ніяк не можна з цим погодитися. Безенчуцькі товариші допустилися тут помилки. Можливо, що вони допустилися цієї помилки через скромність. Але від цього помилка не перестає бути помилкою. Минули ті часи, коли вождів вважали за єдиних творців історії, а робітників і селян не бралось на увагу. Долю народів і держав вирішують тепер не тільки вожді, але передусім, і головню мільйонні маси трудящих. Робітники і селяни, що без шуму і тріску будують заводи і фабрики, шахти і залізниці, колгоспи і радгоспи, які утворюють перебудову життя, годують і одягають весь світ,—ось хто справжні герої і творці нового життя. За це, як видно, забули наші безенчуцькі товариші. Негаразд, коли люди переоцінюють свої сили і починають чванитися своїми заслугами. Це веде до хвастощів, а хвастощі справа погана. Але ще гірше, коли люди починають недооцінювати свої сили, не бачуть, що їх „скромна“ і „непомітна“ праця є насправді праця велика і творча, що вирішує долю історії. Я хотів би, щоб безенчуцькі товариші схвалили цю мою маленьку поправку до їх листа.

Кінчимо на цьому, товариші. (Оплески, що довго не вщухають і перетворюються на овацію. Всі підводяться і вітають тов. Сталіна. Вигуки „ура“. Із залі чути вигуки — Хай живе тов. Сталін! Ура! Хай живе передовий колгоспник! Хай живе наш вождь—тов. Сталін!)



П. Постишев

## **Про завдання весняної сівби та постанову ЦК ВКП(б) від 24-І 1933 р.**

(Доповідь на об'єднаному пленумі Харківського Обкому та Міському КП(б)У від 4 лютого 1933 р.)

Товариші! Питання сільського господарства є на даному етапі найсерйознішою, найбойовішою ділянкою роботи нашої партії, бо без рішучого піднесення продуктивності праці у сільському господарстві, без безперервного і значого поширення соціалістичної харчової та сировинної бази індустріалізації—неможливий дальший успішний розвиток нашого просування вперед. Та коли питання сільського господарства має на нинішньому етапі виключне значення для всіх організацій нашої партії, то тим більше значення мають вони для парторганізацій України і в тому числі і, особливо, для харківської обласної партійної організації. Це особливе значення питань сільського господарства для парторганізацій України впливає як з питомої ваги України в сільськогосподарському балянсі нашої країни, так і з того, що Україна користується особливою увагою з боку капіталістичного оточення і перебуває під особливо пильним його наглядом. Ось чому труднощі, помилки й хиби, що ми мали й маємо в проводі сільським господарством на Україні протягом останніх двох років, мають таке серйозне значення для всієї нашої партії.

Найкращим вимірником якості проводу сільським господарством завжди були і є хлібозаготівлі. Мобілізація хлібних ресурсів для пролетарської держави—ось той показник, за яким найлегше і найправильніше оцінювати якість роботи тої чи тої партійної організації в галузі сільського господарства.

Ви знаєте, що хлібозаготівельна кампанія поточного року проходила і, на жаль, до цього часу проходить ще на Україні надто незадовільно. Держава не дістала тої кількості хліба, яку вона мала усі підстави чекати від України, не кажучи вже про те, що й щодо терміну виконання хлібозаготівельних плянів парторганізації України і, особливо парторганізація Харківської області, йде далеко не на першому місці в Союзі.

Центральний Комітет партії у своїй постанові від 24 січня про змінення та зміцнення проводу Харківської, Одеської і Дніпропетровської областей, як областей вирішальних в сільському господарстві України, дав надзвичайно сувору оцінку керівництву хлібозаготівлям з боку українських парторганізацій.

Де причина того, що парторганізації України і зокрема харківська парторганізація, яка і у цьому відношенні повинна бути при-



кладом для всіх українських партійних організацій, виходить з хлібозаготівельної кампанії з такими негативними підсумками.

Значне поширення засівних площ, величезне зростання озброєності сільського господарства України механічною тягловою силою та найновішими удосконаленими сільськогосподарськими машинами, безперервне наростання охоплення колективізацією бідняцько-середняцьких господарств—усе це створило потрібні засновки для безперечно успішного здійснення хлібозаготівель поточного року. І коли хлібозаготівельна кампанія, не зважаючи на це зростання можливостей, усе ж проведена поточного року партійними організаціями України незадовільно, то причини цього треба шукати в незадовільному проводі сільським господарством від партійних організацій України, в тих помилках та промахах, що були припущені партійними організаціями України і зокрема харківською парторганізацією в проводі сільським господарством та організацією хлібозаготівель.

### **1. Помилки харківської парторганізації в проводі сільським господарством та організації хлібозаготівель**

У своїй історичній промові на січевому пленумі ЦК і ЦКК про роботу на селі тов. Сталін з виключною глибиною й переконливістю проаналізував та викрив хиби й помилки в роботі партійних організацій в галузі сільського господарства, зокрема в галузі хлібозаготівель. Помилки й хиби, які вказав в своїй промові тов. Сталін, повною мірою відносяться і до нашої харківської парторганізації.

Справді, подивимося як стояла справа з керівництвом сільським господарством в харківській парторганізації. Протягом останнього року-двох засівна площа Харківської області зросла, кількість машино-тракторних станцій збільшилась з 51 (1932 р.) до 91 (1933 р.), а кількість тракторів у них з 1.924 до 3.175. Охоплення колективізацією бідняцько-середняцьких господарств Харківщини також зросло. По всіх основних показниках, які характеризують можливості піднесення й розвитку сільського господарства, відбувався процес значного й швидкого зростання.

Це зростання засівних площ, матеріально технічних ресурсів, кількості колгоспів і колгоспників означає безперервне ускладнення обстанови на селі, безперервне поширення й ускладнення завдань нашого керівництва сільським господарством. Це ускладнення завдань стане тим більш зрозумілим, коли врахувати, що куркуль господарсько розтрощений, але остаточно нами ще недобитий і не втратив поки ще цілком свого впливу на селі; коли врахувати, що численні антирадянські елементи з розкуркулених куркулів, зруйнованих купців, колишніх урядників, репатрированих білогвардійців, петлюрівців і т. ін, якимось існують на нашій землі, якимось щось роблять, і роблять, треба гадати, не на користь а на шкоду радянській владі і колгоспному будівництву.

І ось все питання в тому, чи йшла якість керівництва сільським господарством з боку харківської обласної партійної організації в ногу з цим процесом зростання можливостей сільського господарства з цим безперервним ускладненням обставин на селі? На це питання доводиться відповідати різко негативно. Якість проводу сільським господарством не встигла за зростанням можливостей його піднесення та розвитку, відставала від поширення та ускладнення наших завдань на селі.



Харківська партійна організація, як і ряд інших організацій нашої партії, не зрозуміла нових обставин на селі і продовжувала керувати сільським господарством у тих самих формах, тими самими методами, що й два-три роки тому, коли село Харківщини було селом переважно індивідуального господарства, коли сози та артілі на- раховувались усього лише десятками.

Ясно, що коли ми мали справу з індивідуальним селянським господарством, завдання проведи сільським господарством були незмірно вужчі і не вимагали такої глибини просякнення в дрібниці і деталі життя, побуту та діяльності цих окремих дворів, як того вимагає нині усупільнене господарство.

Візьмемо нині середній колгосп. Це тисяча-два гектарів рільної землі плюс молочарська, тваринницька чи птахівнича фарма, плюс сотні різних сільськогосподарських машин, плюс сотні одиниць живого тягла і т. ін. Це все вимагає пильного догляду, уваги, обліку та планування. Адже колгоспи—це сотні людей, що в них власницькі почуття ще живучі і багато з яких зв'язані різними нитками з розкуркуленими куркулями та різними іншими антирадянськими елементами.

Ці ж сотні робочих рук і ці усупільнені матеріально-технічні ресурси треба організувати, розподілити і розставити по окремих роботах, при чому розставити так, щоб і з державою розрахуватися цілком і на строк, і щоб собіхватило хліба на увесь сільськогосподарський рік, та ще дещо заощадити для дальшого розвитку усупільненого господарства.

Це ж все вимагає більшого господарського досвіду. У самих колгоспників у нинішній момент цього досвіду доки ще нема та йому і нізвідки, цьому досвіду, народитися у вчорашнього бідняка чи середняка, що з трудом упорювався навіть з своїм дрібним індивідуальним господарством. Він, колгоспник, чекає і в праві чекати й вимагати від нас, щоб ми його організували, щоб ми ним керували в налагодженні й розвитку господарства колгоспу. Це ж ми, партія робітничої класи, покликала його до колгоспного життя. Не може, отже бути такого стану, щоб наше керівництво обмежувалося тим, що провели зібрання в справі організації колгоспу, обрали голову, а далі робіть, товариші колгоспники, як знаєте.

Ні, не такого керівництва, не такої уваги і не таких турбот вимагає від нас тепер сільське господарство. Ось цього саме і не зрозуміли харківські більшовики, продовжуючи будувати своє керівництво сільським господарством за застарілими методами, за застарілими стежечками. Харківська партійна організація, як і ряд інших організацій нашої партії не зрозуміли того:

„... що колгоспний лад не зменшує, а збільшує турботи і відповідальність партії та уряду щодо розвитку сільського господарства..., що партія, коли вона хоче керувати колгоспним рухом, повинна втручатися в усі деталі колгоспного життя та колгоспного керівництва..., що партія повинна знати все, що відбувається в колгоспах, щоб вчасно прийти на допомогу та попередити небезпеку, що загрожує колгоспам“. (Сталін, „Про роботу на селі“).

І в цьому основна й вирішальна помилка харківської партійної організації. Але це не єдина помилка, бо як я вже говорив і всі інші моменти промови т. Сталіна на січневому пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б) цілком стосуються харківської організації.



Саме цим пояснюється те, що харківська партійна організація, не зважаючи на наявність міцних пролетарських кадрів і більшовицьких традицій боротьби на ділі за генеральну лінію партії, не зважаючи на наявність випробуваного і загартованого в боротьбі активу, не зважаючи на зростання соціальних та матеріально-технічних можливостей у галузі сільського господарства опинилася на одному з найостанніших місць у справі забезпечення наших міст, промислових робітників, Червоної армії, нашої держави хлібом.

Наївно гадати, що хлібозаготівлі це якась самоцільна кампанія. Хлібозаготівлі—це і оранка, і сівба, і післязасівний обробіток та збирання, і облік і все це разом узятє. Припустив сізбу наволокою, під борону,—чекай неприємностей з хлібозаготівлями. Затяг сізбу після строку, дозволеного кліматичними та агротехнічними вимогами—чекай ускладнень з хлібозаготівлями. Припустив, щоб замість нормальних 6 пудів на гектар, пустили в землю 3 пуди, а решту 3 пуди в кишені поклали—чекай бур'яну і ускладнень з хлібозаготівлями. Не поставив контролю за молотаркою, не налагодив обліку хліба, що перевозять с току до комори, з комори на елеватор—наперед знай, що злодії і рвачі хліб розтягнуть, і од цього й сумлінні трудівники колгоспу і держава потерплять.

Хлібозаготівлі—це така кампанія, що її перебіг залежить прямо і безпосередньо від якості здійснення всіх сільськогосподарських робіт, від всієї постави планування обліку, організації виробництва і контролю в колгоспах. А скільки керівництво сільським господарством, керівництво колгоспним будівництвом відставало від тих вимог, що зараз до нього ставиться, то нічого незрозумілого немає в тому, що хлібозаготівлі партійні організації України і зокрема харківська партійна організація провели надто незадовільно.

Такі, в основних рисах ті хиби, помилки і промахи в галузі керівництва сільським господарством, що їм ЦК ВКП(б) у своїй постанові від 24 січня дав найсуворішу оцінку, і що через них ЦК ВКП(б) вважав за потрібне змінити і зміцнити провід харківської партійної організації.

Здавалося б, що ця постанова ЦК ВКП(б) від 24 січня, що має пряме й безпосереднє відношення до харківської організації, що має виняткове господарсько-політичне значення для Харківської області, повинна була бути використана проводом харківської парторганізації для того, щоб мобілізувати харківських більшовиків на виправлення припущених помилок, на докорінну перебудову лав харківської парторганізації відповідно до нової обстанови і нових завдань в галузі керівництва сільським господарством.

Та на ділі, товариші, вийшло зовсім навпаки. На ділі вийшло так, що провід харківської парторганізації намагався витлумачити і подати харківській організації цю виняткову своїм господарсько-політичним для харківської організації значенням постанову ЦК ВКП(б) як просту, звичайну зміну осіб, як просте відкликання одної особи—Терехова і заміну його на іншу особу—Постишева.

Це ж факт, що пленум обкому, який відбувся 29 січня, тривав рівно 20 хвилин, жодним голосом навіть не висловився з приводу суті цієї найважливішої постанови ЦК ВКП(б), тим зовсім знеособив себе і виявив свою, м'яко висловлюючися, політичну короткозорість. А чому б не розгорнути в зв'язку з постановою ЦК ВКП(б) широкою розгорнутої критики припущених помилок у галузі сільського господарства і на основі цієї критики піднести всю організацію, щоб витягти керівництво сільським господарством області з прориву.



Це ж факт, що весь пленум обкому 29 січня пройшов ніби під секретом, нишком, при чім пленум був оголошений за закритий і оголошення цього пленуму за об'єднаний пленум обкому та міськкому сталося на самому пленумі, коли побачили кількох випадково прибулих на пленум обкому членів міськкому. А чому не скликали відкритий широкий пленум, на який запросити чоловіка 500—600 кадровиків активістів? Мова мовилася про найсуворішу оцінку партійним організаціям України і серед них харківській партійній організації від найвищого органу партії, мова мовилась про такі практичні помилки харківської обласної організації, які можуть у разі їх дальшого розвитку перерости і на помилки політичні. Адже, коли не проробити широким активом організації, на основі цієї постанови ЦК ВКП(б), заходів на завтра, то харківській організації з цієї трясовини не вилізти.

Вийшло так, що провід харківської парторганізації вважав за найкраще всього цього не робити, приховав суттю від організації політичне значення постанови ЦК ВКП(б) від 24 січня і звів цю постанову на звичайну зміну осіб.

І навіть ухвала, ніби пленуму—досить, доречі, куца і непереконалива, яка була опублікована в пресі,—виявляється, не та ухвала, яку приймав пленум 29-І.

Хіба так можна виховувати організацію? Хіба можна так витягати організацію з прориву? Чи дивно, що при такому ставленні до постанови ЦК ВКП(б), бюро і секретаріат обкому та міськкому опинилися в хвості партійних осередків, які і в обговоренні і в окремих виступах, і в своїх постановах куди краще зрозуміли політичне значення цієї постанови ЦК для харківської організації, ніж бюро і секретаріат.

У чім же річ? Чому так сталося? Де мотиви такої поведінки проводу щодо найважливішої постанови ЦК ВКП(б)? Річ у тому,—ви мене вибачте, товариші, за „ласкове“ слово—що дехто підійшов до цього питання не як політики, не по-більшовицькому, а по-обивательському. Особиста образа, бачите,—в одних, незручність з-за приятельських відносин—у других, приховати свої помилки і не показати їх організації—у третіх. Ніби вся суть у тій чи тій персоні, заміні одного на іншого і тільки. А йдеться про роботу цілої організації, і якої організації. Як же можна в такому питанні підходити з погляду особистого самолюбства, добросусідських відносин і т. ін. Негаразд це. Не в більшовицьких традиціях так робити. Усвідомити треба цю помилку і виправити.

Я думаю, товариші, що харківська організація, яка завжди була бойовою, передовою організацією України, зуміє швидко виправити помилку, припущену її проводом, на основі постанови ЦК ВКП(б) від 24 січня, перебудує свої лави лицем до питань сільського господарства. А перебудовуватися треба і якомога швидше, бо ми стоїмо на самому порозі весняної сівби, яка і є для харківської організації найсерйозніший іспит, більшовицька перевірка на ділі її революційної боєспроможности.

## 2. Основні практичні питання готування й проведення весняної сівби

Товариші! Наступна весняна засівна кампанія має для нас, харківських більшовиків, особливе значення. Конкретними гектарами засівної площі і якістю її обробки ми повинні довести, що ми справді зрозуміли й усвідомили постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня.



Нам треба засіяти в період весняної сівби 2.640 тис. гектарів по одному лише селянському сектору, а по трестированих радгоспах нам треба засіяти 352 тис. гектарів. Нам треба для цього засипати не менш 1.600 тис. цнт. насіння. Нам треба відремонтувати до сівби 5.000 тракторів. Це найосновніші завдання, але й їх досить для того, щоб зрозуміти, яке величезне напруження сил усієї організації в цілому і кожного комуніста зокрема нам потрібно для того, щоб ці завдання розв'язати.

Проте, не зважаючи на те, що до початку сівби залишилося лічені п'ятиденники, темпи готування до неї дуже незадовільні. Досить сказати, що ми на сьогодні зібрали всього якихось 30% потрібного для колгоспної сівби насіння, відремонтували тільки 3.000 тракторів, не розгорнули ремонту причіпного та іншого сільськогосподарського реманенту й не заготовили покищо в достатній кількості концентрованих й грубих кормів. Всі ці цифри й факти говорять про те, що нам треба поспішати якомога швидше перебудовувати свою роботу для того, щоб забезпечити вчасне розгортання весняної сівби та закінчити її в суворо встановлені строки.

На що нам треба зараз наполягти?

Насамперед нам треба розгорнути збирання й засипання насіння, роз'яснити широким масам колгоспників, що про насінну допомогу від держави не може бути й мови і що насіння повинні зібрати й засипати самі колгоспи, колгоспники й одноосібники.

Навколо збирання насіння на селі вже розгортається найжорстокіша класова боротьба. Куркуль і антирадянські елементи докладають всіх зусиль, щоб організувати саботаж засипання насіння. Нам доведеться насіння збирати методами хлібозаготівель. А тому, що найвно гадати ніби насіння лежить готове в коморах, то треба негайно таки розгорнути боротьбу за повернення в рахунок насінних фондів розкраденого й незаконно розданого хліба.

Класовий ворог, в цьому немає сумніву, намагатиметься організувати розкрадання й знищення зібраного насіння. Треба до цього підготуватися і зараз же виділити на роботу завгоспів і комірників колгоспних комор абсолютно перевірених людей, як з колгоспників, так і з тих товаришів, які будуть направлені в колгоспи з районних і обласної організацій.

Треба також забезпечити охорону насіння кращими перевіреними колгоспниками, треба вже зараз розгорнути широким фронтом роботу коло перевіювання, очищення та протруєння насіння і терміново відремонтувати для цього весь потрібний для цього реманент колгоспу.

Зібрати насіння, підготувати його до сівби і зберегти від розкрадання й псування—ось першочергове завдання.

Другим черговим найважливішим завданням є ремонт тракторів та іншого потрібного для сівби сільськогосподарського реманенту. В цю роботу нам треба включити всі майстерні і заводи, які є в МТС, в радгоспах і міських центрах. Особливо треба звернути увагу на міські промислові центри, які зобов'язані організувати ремонт тракторів й іншого сільськогосподарського реманенту та цілком виконати на строк програму по запасних частинах.

Треба звернути особливу увагу на якість ремонту. Не можна терпіти повторення таких фактів, які мали місце під час молотьби, коли трактор, ледве вийшовши за ворота МТС чи МТМ, знову вибував на десятки годин з ладу, дезорганізуючи молотьбу.



Тому треба забезпечити ретельний контроль за ремонтом тракторів. Кожний трактор, який вийшов будь-то з капітального, середнього чи дрібного ремонту, повинен бути ретельно перевірений не тільки в цілому, але і в окремих вузлах деталей і навіть в окремих деталях, що найбільше ламаються.

Приймання кожного відремонтованого трактора повинно бути зафіксовано спеціальним актом, щоб знати хто відповідає за приймання недоброякісного ремонту. В цьому прийманні повинен обов'язково брати участь тракторист, який на цьому тракторі буде працювати, й механік, який буде цей трактор обслуговувати.

В справі ремонту тракторів, контролю постановки цього ремонту, контролю якості приймання відремонтованих тракторів—в усьому цьому міські промислові організації повинні відіграти вирішальну роль, виділивши на цю роботу спеціальні бригади кваліфікованих робітників та інженерно-технічних працівників.

Нам треба вже зараз, одночасно з розгортанням ремонту тракторів наполягти на завезення пального до МТС, до зливних пунктів, щоб не було повторення фактів, які мали місце в період обмолоту, коли і трактор в порядку, а пального чи мастила немає.

Приведення в належний стан тракторного парку та іншого сільськогосподарського реманенту є друге вирішальне чергове завдання.

Третє найважливіше питання готування до сівби—це питання готування живого тягла до сівби. Немає сумніву в тому, що шкідницькі елементи намагатимуться нам нашкодити й тут, розуміючи, що від стану живого тягла в дуже великій мірі залежать якості і темпи сівби. Тому треба, не гаючи часу, перевірити склад кінничих, добрати для цієї роботи абсолютно перевірених людей. Треба повнотою ліквідувати знеосібку в догляді за кіньми, прикріпивши коней до певних виробничих бригад та конкретних осіб всередині цих бригад, там де вони ще не прикріплені.

Треба разом з тим посилити ветеринарний догляд за станом кінського поголів'я. Тут потрібне пильне партійне око. Давайте, товариші, не забувати пресловутої історії з кінським менінгітом, що дала можливість шкідницьким елементам вивести з ладу не один десяток тисяч коней.

Готування робочої худоби до весняної сівби, поліпшення догляду за нею, пильний контроль за її станом й посилені корма для неї—таке третє найважливіше завдання готування весняної сівби.

Четверте найсерйозніше питання готування й проведення весняної сівби, є питання про організацію виробництва й праці у колгоспах. Зовсім нестерпне є те, що ми досі не довели до колгоспів їхніх засівних планів.

Повторюється знову запізнювання, як і минулих років, у цій найвідповідальнішій справі. Адже не знаючи свого засівного плану, колгосп не може навіть і приступити до опрацювання виробничого графіку. Отже найближчого ж п'ятиденника треба довести плани сівби до кожного колгоспу області. Це поперше.

Треба, подруге, негайно таки приступити до організації постійних виробничих бригад у колгоспах. Чому в нас не виходило з цієї справи? Чому ми в більшості випадків не могли добитися сталості виробничих бригад? Мені особисто здається, що чимала і навіть вирішальна вина тут в якості планування й розподілу земельних ділянок, сільськогосподарського реманенту й живого тягла поміж окремих бригад, а також у фактичній відсутності обліку наслідків роботи кожної окремої виробничої бригади.



Ось чому порядком готування до весняної сівби треба на питання обліку й планування роботи виробничих бригад, на добір їхнього складу звернути особливу увагу. Тут не може бути ніяких загальних, єдиних для всіх колгоспів рецептів, і всяка спроба такі рецепти опрацювати й декретувати нічого, крім поганого, колгоспам принести не може. Однак, керівні вказівки з цього питання колгоспам треба дати негайно.

Потрібно звернути особливу увагу на питання нормування й розцінки праці в колгоспах. Недозволені й нестерпні такі норми й розцінки в трудових днях, що були до останнього часу і які давали перевагу позапольовим роботам перед польовими. Польові роботи треба висунути на перший план й колгоспники повинні це відчувати у кількості нараховуваних за польову роботу трудових днів.

Таке четверте завдання готування й проведення сівби—завдання організації виробництва й праці в колгоспах, завдання організації постійної виробничої бригади.

В усій роботі по готуванню й проведенню весняної сівби треба поєднувати широку масово-роз'яснювальну роботу серед колгоспників і одноосібників з методами адміністративного впливу. Завдання готування й проведення весняної сівби потребують значного посилення наших репресивних заходів проти куркулів, підкуркульників, петлюрівських, шкідницьких й інших антирадянських елементів.

Пару слів про репресії щодо колгоспів і окремих колгоспників. В період хлібозаготівель наші радянські органи й органи юстиції часто кидалися з одної крайності в другу. Мені особисто довелося в Криворізькому районі Дніпропетровської області натрапити на такий факт. Райвиконком заніс на чорну дошку колгосп, якщо не помиляюся, ім. Ворошилова. Ви знаєте, що чорна дошка це надзвичайно суворий захід. Цей захід радянська влада застосовує щодо найбільш закоренілих, злісних саботажників директив партії та уряду. І що ж виявилось? Виявилось, що цей колгосп, який Криворізький район заніс на чорну дошку, складається з самих бідняків, що лише років два тому переїхали до цього району і значна частина яких не має навіть хат, живе в землянках. В чому ж справа? Чому ж такий колгосп потрапив на чорну дошку? Вся справа в тім, що в районі колгоспів не знають, глянули на зведення, побачили 30% виконання плану й занесли на чорну дошку.

Так роблять і наші судові органи. Засудять іноді на 2-3 роки хорошого голову колгоспу за те, що 5 пудів хліба продав, щоб купити мішки для колгоспу, а бандита якогось, що проліз до колгоспу й у масовому масштабі розкрадає хліб, засуджують на 6 місяців умовно. Я сам особисто в Дніпропетровській області на такі факти натрапляв.

А ось, коли ці судові або радянські органи одержують взбучку за те або інше перехльостування, вони вдаряються в іншу крайність і взагалі починають уникати репресивних заходів. Ні та, ні інша крайність не годиться. Нам потрібна чітка класова політика в репресіях, нам треба репресивні заходи застосовувати так, щоб за найменшого вживання їх досягти найбільшого ефекту серед мас колгоспників і одноосібників. А це означає, що репресії повинні бити міцно і влучно.

Взагалі, товариші, треба сказати, що деякі наші радянські організації (виконкоми, земвідділи, облтрактори) надто погано працюють в галузі сільського господарства, підмінюють живий оперативний провід бюрократичною писаниною і непомірно роздутою канцеляр-



щиною, і не знають колгоспів. Хіба не вони винні в тому, що рахівництво погано налагоджено по колгоспах, що за худобою немає належного догляду, що по багатьох колгоспах квітне розкрадання громадської власности. Це їхня вина в першу чергу, бо саме ці органи повинні займатися повсякденною роботою над організацією виробництва, планування і обліку по колгоспах. Ми повинні категорично вимагати від цих апаратів негайної докорінної перебудови їхньої роботи і переходу на оперативні форми й методи проводу колгоспним будівництвом.

Останнє питання з цієї групи питань—це про надсилання людей із міських організацій для готування й проведення весняної сівби. Треба одібрати найкращих, найперевіреніших, не нитиків, не боягузів, не ледарів, а ділових комуністів, які дійсно стануть на чолі організації весняної сівби по колгоспах, які зможуть бути прикладом для колгоспників.

Треба запобігти тієї метушні уповноважених, яка була в період хлібозаготівель і яка створювалася через те, що, поперше, уповноважені були не зовсім вірно і нерівномірно розподілені по окремих районах та селах, а подруге тим, що ці уповноважені не були поставлені на абсолютно конкретні ділянки роботи безпосередньо по самих колгоспах. Ці помилки періоду хлібозаготівель нам треба врахувати й не повторювати їх, надсилаючи уповноважених на готування й проведення весняної сівби.

Такі основні практичні питання готування і проведення весняної сівби. Ясно, що ці найскладніші завдання ми зможемо успішно розв'язати лише тоді, коли ми на ходу швидко переладнаємось і перебудуємо методи свого керування сільським господарством області.

### **3. Перебудувавши лави харківської парторганізації, вивести сільське господарство Харківщини на передову лінію**

Завдання весняної сівби, що про них я вище говорив, ставлять перед харківською парторганізацією завдання щонайшвидше перебудувати свою роботу, перебудувати форми й методи свого керівництва сільським господарством області. Але що значить перебудувати форми й методи керівництва і в якому напрямі ця перебудова має проходити. Треба розшифрувати це поняття „перебудова“, інакше воно може перетворитися на безмістове слово, яке нічого не говорить.

Мені уявляється, товариші, що перебудова харківської організації повинна, поперше, виявитися в докорінній зміні підходу міських промислових організацій та окремих виробничих осередків до питань села. Не раз доводиться чути, як якийнебудь секретар виробничого партійного осередку, виступаючи донебудь із звітом або повідомленням про роботу осередку, сповіщає, як про один із останніх пунктів досягнень, що, ось, мовляв, провели також велику роботу серед жінок, піонерів, а так само організували за звітний період три чи то п'ять виїздів до підшефного села. І думає такий секретар, а часто і весь такий виробничий осередок, що він тим виконав на всі 100% свій обов'язок міської промислової організації перед селом, виправдавши звання провідної керівної промислової організації.

Таке уявлення про обов'язки і завдання міських промислових організацій щодо села не варте ніякої критики і на теперішнім етапі дуже шкідливе. Міські промислові організації звикли вважати, нібито їхні обов'язки щодо сільського господарства сходять на допомогу та



сприяння розвитку сільського господарства, через одночасне від-  
рядження бригад і періодичні наїзди на село, порядком шефства.

Треба докорінно змінити погляд міських промислових організацій на свої завдання та обов'язки в царині сільського господарства. Пролетарські центри є провідні центри. Пролетарські центри мають великі культурні сили та великий організаційний досвід, що їх немає покищо в нашому колгоспному селі.

Тому треба перед міськими промисловими організаціями, перед виробничими осередками поставити питання так, що вони відповідають за сільське господарство рівно з сільськими партійними організаціями і навіть більше за них, що вони зобов'язані розглядати роботу в царині сільського господарства, як органічну складову частину всієї своєї повсякденної роботи і що тільки тоді вони матимуть право й підставу вважати себе за організації передові, керівні, провідні.

Такий, товариші, перший елемент перебудови. Він вимагає великого повороту в мозках і ми цього повороту повинні домогтися. Інакше ми не ліквідуємо прориву в керівництві сільським господарством Харківської області.

Другий елемент перебудови — це докорінна зміна самих метод керівництва сільським господарством від наших партійних, комсомольських і радянських організацій. Треба найрішучіше, найнепримиренніше боротися з сановно-бюрократичними методами керівництва окремими керівних працівників, в якій би ланці апарату вони не сиділи.

Спостерігаєш інколи роботу такого керівника: інструкцію або обіжник написав, спустив у колгоспи і вважає, нібито головне зроблено, нібито справа тепер сама піде, нібито обов'язки, які поклала на нього партія, він виконав.

А не раз буває так, що цю інструкцію навіть і не він складав, а тільки підписав, а складав її ворог, який проліз до нашого апарату, і одурений сам, цей керівник дурить інших.

Такий горе-керівник ладен обурюватися з того, що керовані ним колгоспи не виконали того, або того завдання, він навіть найчастіше буває ініціатором зняття з роботи того чи того голови колгоспу, чи сільради за невиконання того або того завдання, але він не розуміє, чи не хоче розуміти, що зняти передусім треба його самого за таку організацію роботи колгоспів, за таке керівництво, за такі методи роботи.

Виїздить такий „керівник“ до району або з району на село, об'їде з 5, а то й 10 колгоспів за один день, назбирає там різних матеріалів, таблиць, зведень, виступить в одному-двох місцях—дивився і оплески, і пошану виявляють—і задоволений такий керівник, і думає він наче б то активність виявляє і йде в ногу з завданнями керівництва в царині сільського господарства.

Як би нам цих елементів позбутися, як би нам відбити охоту такими панськими методами керувати, як би нам відучити від цього бюрократичного верхоглядства, як би нам примусити кожного працівника, кожного комуніста занурити руки до ліктей у саму гущу, в найдрібніші деталі буденної повсякденної роботи колгоспів.

Візьми собі одну якунебудь бойову дільницю і на цій дільниці зроби колгосп таким, щоб ворог там нас не одурював, щоб урожайність більшала, щоб продуктивність усупільненої праці безперервно зростала.

Зроби так, як ось зробила лозівська організація. Колгоспи Лозівського району щороку і сіяти вчасно кінчають, і хлібозаготівлі аку-



ратно виконують і насінням себе забезпечують, і прибутковість їхня зростає. А Лозівський район був найбільш куркульським, хуторським районом на Харківщині. І всеж витягли цей район на передові лінії. А чому витягли? Тому, що керівники цієї районної організації і її актив роботи не нехтували, тому, що до роботи підходили не як сановники, працювали не покладавши рук і не резолюціями займалися, а більшовицьким ділом.

Саме цей висновок нам треба зробити з вказівки тов. Сталіна в його промові про роботу на селі, про те, що:

„... якщо нам не завжди щастить провадити справу колгоспів так, як цього вимагає ленінізм, якщо ми не раз допускаємося ряду великих непростених помилок, скажемо, лінією хлібозаготівель, то винні в цьому ми і тільки ми... не в селянах треба шукати причину труднощів у хлібозаготівлях, а в нас самих, у наших власних лавах. Бо ми стоїмо біля влади, ми розпоряджаємося коштами держави, ми маємо керувати колгоспами й ми повинні нести всю повноту відповідальності за роботу на селі“. (Сталін, Промова на січевому пленумі ЦК і ЦКК).

Від нас, і тільки від нас залежить посилення керівництва сільським господарством і мобілізація широких мас робітників та колгоспників на виконання завдань піднесення сільського господарства. Але на це треба, передусім, піднести мобілізованість і боєспроможність самої обласної парторганізації.

Якщо ми не доб'ємося того, щоб комуніст був бійцем-організатором біля сівалки, біля молотарки, біля трактора, на складі, біля ваги, тобто якщо ми не доб'ємося, що комуністи справді поринуть у гушаву чорнової роботи колгоспів, нам не вийти з прориву.

А якщо ми не організуватимемо колгоспників на піднесення соціалістичного сільського господарства, то класовий ворог організуватиме їх проти нас, проти колгоспів, проти пролетарської держави. Це твердження треба раз і назавжди засвоїти: якщо ми не керуємо, або керуємо погано, тоді керувати починає класовий ворог.

Будемо сподіватися, що харківська партійна організація знайде в собі сили, щоб ці сановно-панські методи роботи й керівництва з корінням викорчувати, бо без цього нам ніяк не подолати відставання в керівництві сільським господарством.

Такий, отже, товариші, другий елемент перебудови, що її повинна провести харківська організація.

Переходжу до третього питання перебудови — до питання про контроль та перевірку виконання.

Дуже часто роботу коло перевірки виконання організують так, що крім додаткової писанини нічого не виходить. Ухвалють резолюцію, а потім порядком перевірки виконання цієї першої резолюції ухвалють другу резолюцію, а потім виділять комісію перевірити виконання обох резолюцій і найчастіше забувають її зібрати та вислухати.

Не так вчили і вчать нас т.т. Ленін та Сталін розуміти перевірку виконання. Більшовицька перевірка виконання це значить неухильно й неполегливо довбай, як вода в каміння, в те або те оперативне завдання, крок по кроку стеж, як проходить його виконання, усувай з шляху все те, що перешкоджає його виконати і не припиняй ні на хвилину всієї оперативної перевірки, аж доки завдання буде виконано цілком. І не розкидайся на дрібниці, а бери під контроль головне, вирішальне, ланкове, і роби цю перевірку не порядком ухвалення резолюцій, а порядком саме оперативного конкретного керівництва, влізаючи сам безпосередньо в найдрібніші деталі всього оператив-



ного завдання, перевіряючи чи всі можливості його розв'язати вичерпано. І не за звітними зведеннями перевіряй, а приїдь на місце і на місці перевір, що конкретно зроблено і які наслідки цієї роботи.

Ідеш іншим разом полем або виселком і бачиш не раз трактор у болоті, з розкиданими частинами валяється, на полі плуги валяються, сівалки, борони ржавіють, псуються і хочби хтонебудь з керівників звернув на це увагу, хочби хтонебудь з цих керівників обурився, хочби кому з них серце заболіло з того, що колгоспне добро пропадає.

Як би нам навчити наших керівників уболівати про все, помічати все це, почувати відповідальність перед партією та робітничою класою за це! Як би нам перебудувати наші контрольні органи, органи РСІ, як би змусити їх виїздити на поля і, виявляючи такі факти злочинно-недбалого ставлення до колгоспного добра, болоче вдарити кого слід для прикладу й науки іншим, щоб показати чесним, сумлінним колгоспникам, як треба ставитися до громадського майна, щоб колгоспник почував тверду організацію і контролювальну руку.

Ясно, товариші, що тільки такий оперативний контроль, тільки така перевірка виконання може стати знаряддям дисциплінування і виховання робітників. Таке, товариші, третє завдання перебудови роботи харківської партійної організації, не розв'язавши якого знизу доверху, від колгоспу до обласних партійних, комсомольських і радянських організацій, нам весняної сівби не витягти.

Четверте найважливіше питання перебудови—це питання про розставлення сил. Тов. Сталін не раз підкреслював, що живі люди і тільки вони вирішують кінець-кінцем завдання. Ось дібрати цих живих людей, правильно оцінити їхні справжні здатності і відповідно розставити—в цьому одне з найважливіших наших завдань.

Це завдання потребує від керівника насамперед знання керованих ним людей, а надто свого активу, постійного спілкування з ними і на роботі і поза роботою. Ділове повсякденне спілкування з керованими людьми—обов'язкове правило для керівника. Без цього людей не спізнаєш і знати не будеш, кому яка робота до снаги. З кабінету людей не спізнаєш, вивчати людей треба на роботі, на ділі.

Це завдання потребує, подруге, абсолютно ділового підходу до оцінки працівника. Не може бути ніякого іншого підходу до оцінки працівника, крім як оцінки за діловими властивостями, за роботою, за реальними наслідками цієї роботи. Треба розпеченим залізом випалити сімейність у цій справі. Треба рішуче почати боротися з добором і розставленням кадрів за принципом „як би не образити“, „давно сидить на цьому місці“, „має заслуги в минулому“ і т. д. і т. д.

Не витягти нам керівництва сільським господарством області з прориву, якщо так почнемо підходити до цього найсерйознішого вирішального питання—питання добору й розставлення кадрів.

Не впорається той чи той працівник з дорученою йому справою, то хай він архихороший хлопець, прийди і скажи йому просто: „Ти хоч і хлопець гарний, і більшовик непоганий, але ось та справа, якою ти тепер керуєш, не до снаги тобі. І сам надірвешся і справи не витягнеш“, і зніми його, пересунь його на іншу, відповіднішу до його здатностей і ділових властивостей роботу. Більше користи і йому і для справи буде, ніж якщо ти залишиш його на цьому місці з сердобольних міркувань—„хороший хлопець, ображати не хочеться“—або—що набагато гірше—з міркувань, „я не займу і мене не ображатимуть“.



За діловими властивостями оцінювати людей. Треба раз і назавжди покласти край такому гнило-ліберальному ставленню до комуністів, які тепер, у період загостреної класової боротьби, бездіяльні, „благодушествують“, працюють спроквола.

Треба вимагати від працівників максимуму активності та ініціативності. Не посилайся на відсутність інструкції, орієнтуйся сам в обстанові, виявляй ініціативу, не бійся взяти на себе відповідальність за той чи той свій крок—ось ті вимоги, які треба жорстко поставити до працівників.

А той, хто цим вимогам не відповідає, того, якщо йому робота просто не до снаги—треба пересунути на меншу роботу, а якщо ця людина розкладена, не хоче по-більшовицькому працювати, то такого треба з усією рішучістю гнати, вимітати з організації, щоб не заражав своєю гниллю, боягузством, бездіяльністю інших.

А покається, захоче виправитися—послати його на саму низову роботу, на роботу біля молотарки, коло сівалки—хай там доведе відданість партії, хай там виживає свою чиновно-бюрократичну благодушність, хай там покаже приклад ділом безпартійній масі колгоспників.

Так і тільки так можна по-більшовицькому виховати кадри, дібрати та висунути кращих і правильно ці кадри розставити. Без цього нема шляху новим, молодим, перевіреним, роботящим кадрам.

Такі основні завдання в доборі й розставленні сил. Такий четвертий елемент перебудови.

П'яте питання перебудови—це питання про зростання наших партійних організацій і про роботу з колгоспним активом. Ці два питання найщільніше між собою пов'язані. У нас деякі керівники партійних осередків, районних і обласних організацій відчують якесь своєрідне почуття самозадоволення, коли вони можуть назвати велику цифру чисельності своєї організації. А не раз при перевірці на бойовому ділі виявляється, що ця велика цифра—„пустишка“ і тільки.

Треба раз і назавжди засвоїти, що кількісне зростання тієї чи тієї організації ще зовсім не означає зростання її боєспроможності, що коли нема пильності в прийманні нових членів партії, це суто кількісне зростання призводить, навпаки, до розрідження і послаблення партійної організації.

Досвід ряду українських організацій досить наочно ілюструє цей стан. Погналися за кількістю, відкрили широко двері партійних організацій, прийняли до членів партії неперевірених людей, під шумок пролізли туди і різні петлюрівські та білогвардійські елементи, а потім коли в роботі коло хлібозаготівель треба було виявити свою боєспроможність, ці організації опинилися в „нетях“ і окремі, навіть добрі члени їх були потягнені вниз важким вантажем, політично безформеної маси нових, похапцем і без перевірки прийнятих членів партії.

Хіба не було випадків, коли комуністи стоять на чолі організації саботажу хлібозаготівель. Це він, ворог з партквитком, організує розкрадання, розтягання колгоспного хліба, від нього виходять поради—„не закопуй в одну яму, а розклади розкрадане зерно в десятки ям“. Це він—петлюрівець, білогвардієць, шкідник, пролізши до організації, стає надхненником, організатором і керівником різних пакостей проти радянської влади, проти колгоспного будівництва. Ми сами, допускаючи через відсутність пильності ці елементи до партії озброюємо їх найбільшими можливостями боротися проти нас таки самих. Забули



ту елементарну істину, що легко прийняти до організації, але багато, незмірно важче вирвати з корінням бур'ян та сміття з партійної організації.

Треба раз і назавжди засвоїти, що хай малочисельна, але бойова політично підкована, спаяна, ідейна міцна партійна організація завжди зможе повести за собою й організувати широкі маси колгоспників та одноосібників.

Але на це вона повинна спертися на безпартійний актив з перевірених, відданих радянській владі та колгоспній справі колгоспників, на це вона повинна об'єднати навколо себе й організувати цей актив.

Одна з головних причин провалу хлібозаготівель і слабкості керівництва сільським господарством Харківської області є те, що партійна організація Харківщини розгубила безпартійний колгоспний актив і обеззброїла його. Тим часом без здорового безпартійного колгоспного активу, без його відродження й систематичної роботи з ним, без залучення його до повсякденної роботи коло проводу й організації широких колгоспних мас—ми не зможемо витягти керівництво сільським господарством із прориву.

Нам потрібен цей безпартійний колгоспний актив, як привідний пас між парторганізацією і широкою масою колгоспників та одноосібників. Адже візьміть наш сільський осередок: він налічує десяток—два членів партії. Чи можуть ці десять—двадцять чоловіка, припустимо навіть, що всі вони гарні бойові більшовики, чи можуть вони самі безпосередньо організувати всю колгоспну масу, бути в курсі всіх сторін життя та роботи і всього колгоспу і окремих колгоспників, не спираючись на безпартійний актив? Ясно, що не можуть.

Треба, отже, відродити безпартійний колгоспний актив, який ми за останній рік-два розгубили, і повести з ним систематичну повсякденну роботу. А головне, знати цей актив, кожного активіста, знати його настрої, бо класовий ворог хитрий,—щоб пролізти до організації, щоб здобути приступ до проводу, він вживає найтоншого маневрування.

Так ось, товариші, пильність і сторожкість у прийманні до партії, збирання, гуртування й робота з безпартійним колгоспним активом—таке п'яте завдання перебудови роботи та метод керівництва харківської парторганізації.

Такий, як мені здається, в самих основних рисах зміст тієї перебудови, яку повинна нині на ходу і максимально швидкими темпами провести харківська обласна партійна організація. Ясно, що всі ті складові елементи, всі ці питання і завдання перебудови керівництва сільським господарством найщільніше між собою пов'язані. Ясно також і те, що без цієї ґрунтовної перебудови мобілізувати партійну організацію й безпартійні маси, робітників і колгоспників області ми не зможемо. А це загрожувало б харківській парторганізації надзвичайно серйозними ускладненнями й труднощами і в період сімби і протягом усього сільськогосподарського року.

\* \* \*

Товариші! Найскладніше завдання стоїть перед нами. Ми повинні витягти з прориву керівництво сільським господарством нашої області. Ми повинні це зробити. Так і тільки так стоїть і може стояти питання. Ми не були б харківською організацією, що її партія знає, як один із своїх найбойовіших, найпередовіших і загартованих загонів, коли б ми інакше поставили це питання. Тільки опортуністи й



скиглії можуть шукати причини прориву харківської організації в керівництві сільським господарством, у помилках політики партії. Тільки хлюпаки і гнилля можуть перешіптуватися про надсильність завдань.

Згуртувавшись ще щільніше навколо ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У, впрягшись всією організацією в цей віз, спустившись до найчорнішої роботи колгоспів, рішуче виганяючи з своїх лав опортуністів, скиглів, бюрократів, ледарів, ще більш піднісши класову пильність членів партії, взявши за прапор боротьби постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня, ми мобілізуємо партійну організацію і широкі безпартійні маси робітників та колгоспників області і доб'ємося переламу, витягнемо сільське господарство області на передову лінію і більшовицьким ділом справдимо ті надії, які покладають на нас, харківських більшовиків, ЦК ВКП(б) і вождь партії тов. Сталін. (Бурхливі довгі оплески).

---